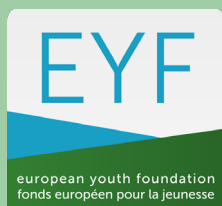


KLIMATA KRĪZE CAUR MĀKSLU: VIZUĀLS PROTESTS



SATURS

- Klimata krīze Latvijā
Kas notiek?
Ko darīt?
- Klimata kampaņas un mākslas performances
- Klimata krīze pasaulē.
- 2024. gada Eiropas Parlamenta vēlēšanas
Rīcība nav pietiekama
- Ko Latvijas EP deputāti ir darījuši pēdējo 5 gadu laikā?
- Klimata krīzes projekta sejas



Rakstiskā satura veidotāja:
Katrīna Kalnbērza

Dizains:
Katrīna Timma



@klimatakampana

KLIMATA KRĪZE LATVIJĀ

Klimata krīze nav tikai temperatūras pieaugums. Krīze nozīmē to, ka Latvijā arvien biežāk būs ne vien Ventspils $+36,7^{\circ}\text{C}$ karstuma vilņi, bet arī tādi ekstremāli laikapstākļi kā Jēkabpils palu plūdi un Dobeles krusa, nemaz neskaitot citas neprognozējamās dabas katastrofas.

KAS NOTIEK?

Vidējā gaisa temperatūra sasilst. Latvijas vidējā gaisa temperatūra 2022. gadā bija $+7,35^{\circ}\text{C}$ augstāka par normu, un tas bija jau desmitais gads pēc kārtas, kad vidējā gaisa temperatūra tika reģistrēta virs normas.

Kraso temperatūras maiņu ir radījušas siltumnīcas efekta gāzes, kā CO_2 un metāns.

Latvijā vislielāko emisiju daudzumu rada tieši **enerģētikas sektors**. Tas emitē 7,5 mil. tonnas CO_2 katru gadu. To salīdzinot ar kaut ko konceptuāli vieglāk saprotamu – tas ir ekvivalents 38 mil. pieaugušu Eirāzijas brūno lāču.



VILTUS ZIŅAS

Daži klimata krīzes noliedzēji mēdz plaši manipulēt ar apgalvojumu, ka klimata krīze rodas Saules radiācijas paaugstināšanās dēļ, tomēr dati liecina par galēji pretēju tendenci – Saules izdalītā radiācija ir ievērojami samazinājusies.

KO DARĪT?



ZAĻĀ ENERĢIJA

Latvijā nav plašas fosilo kurināmo atradnes, tādēļ mums ir īpaši izdevīgi **atjaunojami enerģijas resursi un attālināšanās no fosilās enerģijas avotiem**. Pāriešana uz **vēja un saules enerģiju** veicinās mūsu energoneatkarību no kaimiņos esošās agresorvalsts energoresursiem un radīs **jaunas darba vietas** Latvijā.

Atstāsim gan saražoto enerģiju, gan naudu Latvijā.

Privātpersonām ir pieejams **valsts atbalsts**, lai savos īpašumos uzstādītu saules paneļus un vēja ģeneratorus. Šis atbalsts sekmē attālināšanos no fosilajiem enerģijas avotiem.

LATVIJAI IR JĀSASNIEDZ KLIMATNEITRALITĀTE PIRMS 2050. GADA

Ir svarīgi sekot izvirzītajiem mērķiem un rīkoties – **ir jāpieņem klimata likums**.

→ **Jānodrošina ēku energoefektivitāti pilsētās**, tās aprīkojot ar saules vai vēja ģeneratoriem un citām atbilstošām tehnoloģijām, lai mazinātu atstāto CO2 pēdu.

→ **Jāprioritizē gājēji, riteņbraucēji un sabiedriskais transports**, nevis privātie transportlīdzekļi pilsētvidē, kā tas darīts līdz šim.

Prioritizējot valsts iedzīvotājus, nevis uzņēmumus, mēs padarīsim pilsētvidi **veselīgāku un videi draudzīgāku**, nodrošinot to, ka tajā ir patīkami uzturēties.

FOSILO KURINĀMO INFRASTRUKTŪRAS PROJEKTI IR JĀAPTUR!

Ir jāaptur Skultes Sašķidrīnātās dabasgāzes (LNG) terminālis un citi fosilo kurināmo projekti, kurus valsts plāno vai plānos finansiāli atbalstīt, jo, tikai **izmantojot atjaunīgu enerģiju**, mēs kļūsim **energoneatkarīgi**.



PIE VAINAS ARĪ INDUSTRIĀLĀ LAUKSAIMNIECĪBA

Enerģētikas sektors rada **67%** no visām Latvijas siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisijām, bet industriālā lauksaimniecība - **32.3%**.

Kopējā lauksaimniecības politika (KLP) gan ES, gan Latvijā ir **izgāšanās klimata un vides jomā**.

KLP prioritizē lielos lauksaimniekus, **atstājot novārtā mazos un vidējos**, tai skaitā bioloģiskos, lauksaimniekus.

Šīs politikas klimata un bioloģiskās daudzveidības ambīcijas **nav savienojamas ar ES zaļo kursu** un tajā izvirzītajiem mērķiem klimatneitralitātes sasniegšanā un dabas daudzveidības saglabāšanā.



KLIMATA KAMPAŅAS UN MĀKSLAS PERFORMANCES

Ar klimata un vides tēmām saistītas aktivitātes nav svešas citviet pasaulē – tās ir rīks, kas veicina izpratni par klimata krīzes reālo situāciju.



2023. gada vasarā notika pirmais “**Blued Trees**” operas pirmatskaņojums, kas apvienoja mūziku un mākslu ar vides politiku.

Šī opera ir turpinājums mākslinieces Avivas Rahmani 2015. gada projektam “Blued Trees Symphony”, kas caur intelektuālā īpašuma doto aizsardzību pasargāja teritoriju vairāku kilometru garumā no fosilo kurināmo cauruļvadiem.

2019. gada jūlijā un septembrī “**Fridays for Future**” organizēja iespaidīgu klimata kampaņu Ķelnē un Berlīnē.

Pašā gājēju ielas sirdī trīs jaunieši stāvēja uz ledus gabaliem karātavās, attēlojot mūsdienu sabiedrību – mēs turpinām savu ierasto un klimatam kaitīgo dzīvesveidu, lai gan labi apzināmies tā sekas.



2014. gadā pēc 5. ANO KPSP klimata ziņojuma Olafurs Eliasons un Miniks Rosings skvērā pie Kopenhāgenas Rātsnama izveidoja instalāciju “**Ice watch**”, izkārtotot lielus ledus gabalus aplī kā pulksteni.

Šīs interaktīvās instalācijas laikā apmekētāji varēja vērot un sajūst šo ledus gabalu kušanu.

Laika posmā no 2013. līdz 2022. gadam māksliniece Sāra Kamerona Sunde izveidoja projektu “**36.5**”.

Šī projekta ietvaros notika **9 performances**, kuru mērķis bija veicināt diskusijas, pievēršot uzmanību drastiskam jūras līmeņa kāpumam.



2016. gada kampaņas “**Trash Me**” ietvaros amerikāņu aktīvists Robins Grīnfielts veselas **30 dienas** dzīvoja kā vidējais amerikānis, ik dienu radot nedaudz vairāk kā **2 kg** atkritumu.

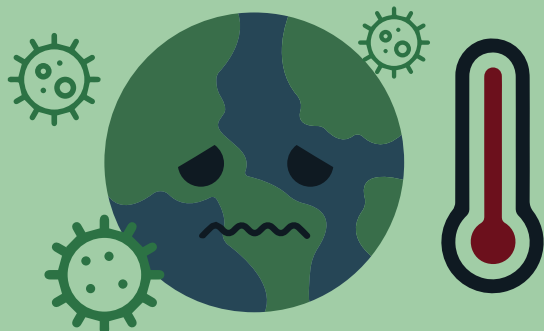
Atšķirībā no vidējā amerikāņa, viņš savus atkritumus neizmeta miskastē, bet nesa sev līdzī, apkraujot visu savu ķermeni atkritumos.



KLIMATA KRĪZE PASAULĒ

Zeme sasilst, un **Latvijā notiekošās katastrofas nav izolētas** no pārējās pasaules.

Kopējā sauszemes un okeānu temperatūra paaugstinās, ekosistēmas izzūd, tie **organismi, kuri nespēj pielāgoties, izmirst.**



Zemes temperatūra pakāpeniski ceļās jau kopš industriālās revolūcijas. Ik desmitgadi temperatūra palielinās par $+0,18^{\circ}\text{C}$, bet tikai **kopš 1981. gada tas notiek dubultā ātrumā.**

Šāds, ilgstoši siltāks klimats ne vien nodrošina arvien **neparedzamākas dabas stihijas**, kā plūdus, vētras, vai sausuma un karstuma viļņus, bet arī pamatīgi **novājina cilvēku imunsistēmas**, padarot dažādas slimības cilvēkiem bīstamākas par **85%.**

Klimata krīzes ietekmē, daudziem cilvēkiem jau ir grūtības pilnvērtīgi dzīvot, un tuvākajos gados **aizvien vairāk cilvēku** saskarsies tieši ar to pašu.

Klimata krīzi visvairāk izjūt un izjutīs **mazaizsargātākās sabiedrības grupas**, kā maznodrošinātie, sievietes, cilvēki ar kustību traucējumiem un arī LGBTQIA+ kopiena.

Tūkstošiem salu un piekrastes iedzīvotāju būs jāpārceļas, jo ir sagaidāms, ka **ūdens līmeņa pieaugums 2050. gadā sasniegs 7 metrus.**

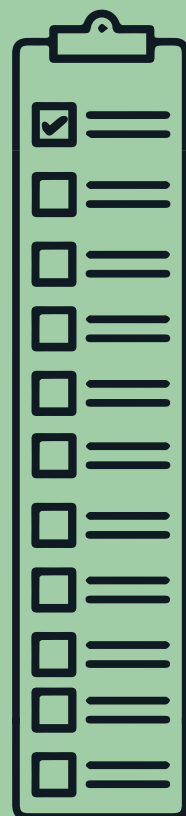
“ES” DABAS ATJAUNOŠANAS REGULA

Nesen Eiropas Parlaments atbalstīja regulu, kura nosaka, ka līdz 2030. gadam ir jāievieš atjaunošanas pasākumi **vismaz 20%** ES sauszemes un jūras teritorijās.

Dabas atjaunošanas regulas uzdevums būs veicināt esošo ES starptautisko saistību izpildi, **īpaši Montreālas nolīgumu**, kurā pieņemts, ka **līdz 2030. gadam jāaizsargā 30%** visas pasaules sauszemes, okeānu, piejūras reģionu un iekšējo ūdeņu, par **500 miljardiem** jāsamazina dabai kaitīgās valdības subsīdijas un **uz pusi jāsamazina** saražotie pārtikas atkritumi.

Lai gan šie projekti un regulas ir soļi pareizajā virzienā, tie tik un tā **nav pieteikami ambiciozi**, lai saniegtu nospraustos mērķus – dekarbonizēt Eiropu, kā arī saglabāt un atjaunot ekosistēmas un vides daudzveidību.

Ir jāizglīto sabiedrība par zaļmaldināšanu un jāturpina atbalstīt zaļu infrastruktūru izveidi.



2024. GADA EIROPAS PARLAMENTA VĒLĒŠANAS



2024. gada jūnijā tiks organizētas nākamās Eiropas Parlamenta (EP) vēlēšanas, katrai Eiropas Savienības dalībvalstij individuāli pieņemot lēmumu par savu vēlēšanu datumu.

Ik gadu Eiropas Parlamenta vēlēšanas Latvijā notiek jūnija pirmajā sestdienā, tāpēc šogad tās paredzētas **8. jūnijā**.



2019. gadā Latvijai bija **8 mandāti** un šobrīd Latviju EP pārstāv šie deputāti:

- **Andris Ameriks** un **Nils Ušakovs** Sociālistu un demokrātu progresīvās alianses grupā;

- **Ivars Ijabs** Renew Europe grupā;

- **Sandra Kalniete**, **Dace Melbārde** un **Inese Vaidare** Eiropas Tautas partijas (Kristīgie demokrāti) grupā;

- **Roberts Zīle** Eiropas konservatīvo un reformistu grupā;

- **Tatjana Ždanoka** ir politiskajām grupām nepiederoša deputāte.

Latvijai pirmo reizi būs **9 mandāti EP**, deputātiem pēc ievēlēšanas pievienojoties kādai no **7 grupām**:



Sociālistu un demokrātu progresīvās alianses grupa



Eiropas parlamenta Kreiso spēku grupa



Renew Europe grupa



Eiropas Tautas partijas (Kristīgie demokrāti) grupa



Eiropas konservatīvo un reformistu grupa



Zaļie un Eiropas brīvās apvienības grupa



Identitātes un demokrātijas grupa

RĪCĪBA NAV PIETIEKAMA

KO LATVIJAS EP DEPUTĀTI IR DARĪJUŠI PĒDĒJO 5 GADU LAIKĀ?

1

lestājušies “PRET”

Eiropas Savienības Dabas atjaunošanas regulu

Deputāts Roberts Zīle no “Nacionālā Apvienība” kopā ar Sandru Kalnieti un Daci Melbārdi no “Jaunā Vienotība” **balsoja “PRET”** Dabas atjaunošanas regulu, kuras mērķis ir saglabāt un atjaunot ES ekosistēmas gan jūras, gan sauszemes teritorijās.

2

lestājušies “PRET”

emisiju samazināšanu

Deputāts Roberts Zīle no “Nacionālā Apvienība” kopā ar Inesi Vaideri, Sandru Kalnieti un Daci Melbārdi no “Jaunā Vienotība” **balsoja “PRET”** priekšlikumu palielināt ES izvirzīto mērķi sasniegt par 55% mazākas emisijas līdz 2030. gadam.

3

lestājušies “PRET”

kompensācijām cietušajiem

Klimata problēmām kļūstot acīmredzamākām, arvien vairāk cilvēku cieš, bet deputātes Sandra Kalniete, Dace Melbārde un Inese Vaidere no “Jaunās Vienotība” **balsoja “PAR” kompensāciju atcelšanu** cilvēkiem, kuri ir cietuši no gaisa piesārņojuma.

4

lestājušies “PAR”

gāzi kā “zaļu” enerģijas avotu

Balsojumā par gāzes iekļaušanu zaļās ekonomikas plānā, deputāts Roberts Zīle no “Nacionālā Apvienība” kopā ar Daci Melbārdi no “Jaunā Vienotība”, Andri Ameriku un Nilu Ušakovu no “Gods kalpot Rīgai” **balsoja “PAR”**.

Šie balsojumi NAV Latvijas sabiedrības interesēs.

Mūsu **ievēlētie deputāti turpina nodrošināt ES atkarību no Krievijas Federācijas** gāzes, zinot gan to, ka fosilā gāze rada lielas emisijas, gan to, kā kaimiņos esošā agresorvalsts izmanto iegūto finansējumu.

Nav pieņemami, ka deputāti, kuriem būtu jāaizstāv Latvijas un Eiropas Savienības iedzīvotāju intereses, savos balsojumos dara pavisam pretējo.

Mums ir jābūt tālredzīgākiem, jātiecas pēc nospraustajiem mērķiem un tos jāpadara vēl ambiciozākus!

KLIMATA KRĪZES PROJEKTA SEJAS

Klimata krīzes kampaņu veido jauniešu organizācija "Protests" brīvprātīgie, vides aktīvistu un mākslinieki.



Projekta vadītāja Beāte Anna Klepere

Mans pirmais kliedziens bija dzimstot un, ja vajadzēs, pēdējais būs mirstot. Gan tad, gan tagad es kliezdu pēc dzīvības, pēc saprāta un pēc rīcības... Es neesmu šeit, lai dzīvotu uz mirušas planētas, es nepiedzimu, lai izmirtu un es nekliedzu, lai tiktu nedzirdēta.



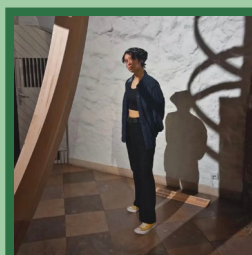
"Protests" valdes priekšsēdētāja Marta Bogustova

Klimata krīze ir intersekcijā un visu skaroša problēma. To nesauc par krīzi tā pat vien. Šī ir mūsu visu krīze un sekas jutīs (un jau jūt!) ikviens. Esi vēstures pareizajā pusē un iestājies par labu nākotnei!



"Protests" valdes sekretāre Katrīna Kalnbērza

Ikvienam būtu jāzina tas, ka nemītīgi ņemot no mūsu Zemes, mēs to nogalināsim. Tā jau sauc mūs palīgā. Nebūsim ignoranti pret acīmredzamo krīzi!



Sindija Mierture

Klimata pārmaiņu rezultāts ir ārkārtīgi nopietns un ietekmē ne tikai vidi, bet arī cilvēku veselību, pasaules ekonomiku un sociālo nevienlīdzību. Klimata krīze pieprasa tūlītēju rīcību individuālā un globālā līmenī, lai ar kopīgiem spēkiem spētu mazināt radītās sekas. Tāpēc es uzskatu, ka runāt par klimata krīzi ir mazākais, ko mēs kā sabiedrība varam darīt. Informētības veicināšana ir viens no svarīgākajiem soļiem klimata rīcībai.



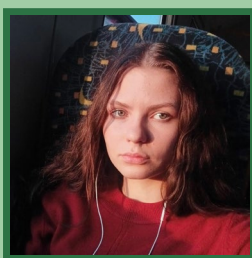
Mareks Ulmanis

Klimata krīze pati sevi nenovērsīs, tāpēc ir svarīgi, ka katrs cilvēks piedalās tās savaldīšanā.



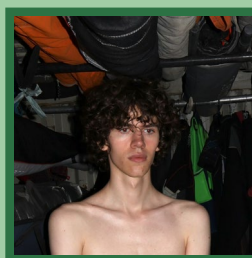
Monta Heidemane

Nevaram turpināt patērēt planētas resursus un saimniekot kā līdz šim, tas mūs ir novedis klimata un bioloģiskās daudzveidības krīzē. Ir jāsauglabā daba un jāmazina klimata pārmaiņas. Lai to paveiktu, nepietiek tikai ar indivīdu paradumu maiņu, ir nepieciešamas arī lielas, nekavējošas politiskās un industriju rīcības. Arī Latvija nav nekāds izņēmums - jāmazina emisijas, saimniekošanai un nozaru darbībai jāklūst ilgtspējīgai.



Annija Liepa

Ar katru gadu mēs rokam sev arvien dziļāku bedri. Un mēs to zinām. Ir laiks aizbērt savu pašizrakto kapu.



Roberts Jansons

Vajadzētu rap dziesmu par klimatu. Tādu, kur faktus rīmē ar briesmām. Noteikti virs melanholiska "beat". Bet visā nopietnībā globālā sasīšana ir kaut kas par ko mums ikkatram vajadzētu domāt par un apzināties tā sekas. Vai nu tie būs plūdi vai neparedzami un katastrofāli laikapstākļi, sugu izmiršana vai bēgļu krīze vairāku miljonu apjomā. Pārmaiņas notiek ik sekundi, tāpēc virzīsim tās uz nākotni, kur nav jācinās par izdzīvošanu.



Maryia Paromava

Klimata krīze ir klāt, tā notiek tieši tagad, un mēs esam pēdējā paaudzē, kas spēj veikt būtiskas izmaiņas. Būsim nākotnes arhitekti, jo izdzīvošana uz šīs planētas ir atkarīga no mūsu dvēseļu kolektīvajām atbalsīm.



Laura Šulberga

Kādēļ mēs ļaujam klimata krīzei būt sastopamai uz katra spertā ikdienas soļa un ieelpas? Mēs ļaujam tai mūsu acu priekšā kļūt par neizlabojamu nolaidības kļūdu, ko esam pieļāvuši kā tikai un vienīgi mēs paši. Kas signalizēs, kad laika atskaite tuvosies robežai un sapratīsim, ka ir jau par vēlu, lai ko mainītu?



Tīna Zēmane

Nu ko... Šogad izlaidām rudeni, ne? Bet kāpēc? Nu mēs visi zinām kāpēc. Klimata krīze pastāv un nekad nav par vēlu sākt mainīt to.



Katrīna Timma

Krusa plaukstas lielumā, ceļi pilni ar nogāztiem kokiem, vasara līdz oktobrim – viss mums acu priekšā. Daba arī protestē, mums tā jāsadzird.

IZMANTOTIE AVOTI

Kopējā lauksaimniecības politika Latvijā no 2023. gada | Lauku atbalsta dienests (lad.gov.lv)

Mājas lapa | Eiropas Parlamenta vēlēšanas 2024 (europa.eu)

Gada vēlēšanas (europa.eu)

<https://www.europarl.europa.eu/meps/lv/search/advanced?name=&countryCode=LV>

<https://lv-pdf.panda.org/?234730/COP15-panakta-globala-vienosanas-par-biologisko-daudzveidbu>

https://www.em.gov.lv/sites/em/files/empl_051118_nekp2021-2030_1.pdf

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4928742/>

<https://www.euronews.com/next/2022/08/09/climate-change-is-making-over-half-of-known-human-diseases-worse-and-our-immune-systems-we>

